

Utbildning i svenska för invandrare (sfi) Vuxenutbildningen Skara

Vad är utbildning i svenska för invandrare (sfi)?

Utbildningen i svenska för invandrare är en grundläggande utbildning i svenska språket för vuxna som inte har svenska som modersmål. Utbildningen är en egen skolform. I Skara kan man studera sfi på Vuxenutbildningen med lokaler på Katedralskolan.

Utbildningens syfte och mål

Utbildningen i svenska för invandrare är en kvalificerad språkutbildning som syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket. En elev med ett annat modersmål än svenska ska inom utbildningen få lära sig och utveckla ett funktionellt andraspråk. Utbildningen ska ge språkliga redskap för kommunikation och aktivt deltagande i vardags-, samhälls- och arbetsliv. Utbildningen syftar också till att ge vuxna invandrare som saknar grundläggande läs- och skrivfärdigheter möjlighet att förvärva sådana. En elev som inte är funktionellt litterat eller har ett annat skriftsystem än det latinska alfabetet ska få läs- och skrivundervisning inom ramen för utbildningen.

Målet för utbildningen är att eleven ska utveckla

- sin förmåga att läsa och skriva svenska,
- sin förmåga att tala, samtala, läsa, lyssna och förstå svenska i olika sammanhang,
- ett gott uttal,
- sin förmåga att använda relevanta hjälpmedel,
- sin förmåga att anpassa språket till olika mottagare och situationer,
- insikter i hur man lär sig språk, och
- inlärnings- och kommunikationsstrategier för sin fortsatta språkutveckling.

Utbildningen karaktäriseras av att eleven utvecklar en kommunikativ språkförmåga. Detta innebär att kunna kommunicera, såväl muntligt som skriftligt, utifrån sina behov.

Inom utbildningen i svenska för invandrare ska eleven dessutom utveckla sin medvetenhet om hur språkinläring går till och insikt i det egna lärandet. Eleven ska också utveckla sin interkulturella kompetens genom att reflektera över egna kulturella erfarenheter och jämföra dem med företeelser i vardags-, samhälls- och arbetsliv i Sverige. Inom utbildningen ska eleven också utveckla sin kompetens att använda olika digitala verktyg och hjälpmedel för information, kommunikation och lärande.

Studievägar och kurser

Utbildningen består av tre olika studievägar, 1, 2 och 3, som riktar sig till personer med olika bakgrund, förutsättningar och mål. Studieväg 1 utgörs av kurserna A och B, studieväg 2 av kurserna B och C samt studieväg 3 av kurserna C och D. De fyra kurserna tydliggör progressionen inom utbildningen. Studieväg 1 vänder sig i första hand till personer med ingen eller mycket kort studiebakgrund och studieväg 3 till dem som är vana att studera. Trots att en elev kan avsluta utbildningen i svenska för invandrare efter respektive kurs eller studieväg är intentionen att alla elever ska ges möjlighet att studera till och med kurs D. Två av kurserna

finns i mer än en studieväg. Beroende på studieväg kan var och en av dessa två kurser, kurs B och kurs C, vara antingen nybörjarkurs eller fortsättningskurs. Oavsett vilket är kurskraven desamma, men kursen får helt olika utformning beroende på elevens studievana, utbildningsbakgrund och kunskaper i svenska vid kursstarten samt vald studieväg.

Utbildningen avseende läs- och skrivinläring vänder sig till personer utan tidigare utbildning och till personer som har kort utbildning och som inte är funktionellt litterata. De ska i utbildningen få möjlighet att förvärva grundläggande läs- och skrivfärdigheter, vilket inbegriper att fördjupa och automatisera sina kunskaper. Läs- och skrivinläringen knyts inte till någon av kurserna A-D, utan utgör en egen del, som kan läsas fristående eller kombineras med någon av kurserna.

Eftersom Skara är en liten kommun med en relativt liten sfi-verksamhet har vi inte möjlighet att ha en egen grupp för varje studieväg och kurs. Dessutom integrerar vi läs- och skrivinläringen i kurserna, speciellt i kurs A.

Vem får delta i utbildningen i svenska för invandare?

De nationella riktlinjerna är att man har rätt att delta i utbildningen i svenska för invandrare när man:

- är vuxen
- inte har grundkunskaper i svenska
- är folkbokförd i en kommun

På Vuxenutbildningen i Skara får de som är 20 år och uppåt studera sfi. De som är under 20 år får studera på gymnasiet. Med grundkunskaper i svenska menar man de som inte har uppnått målen för kurs D på sfi. Man ska vara folkbokförd i Skara kommun för att få studera sfi i Skara. Dessa riktlinjer gäller i de flesta fall men det finns undantag.

De elever som studerar sfi på Vuxenutbildningen i Skara kan delas upp i tre grupper. Det finns flyktingar som kom till Sverige efter den 1 december 2010 som tillhör Etableringsreformen och Arbetsförmedlingen är ansvarig för dem. Det finns flyktingar som kom till Sverige före den 1 december 2010 och dem har Skara kommun och Integrationsverksamheten, kommunens mottagnings- och bidragsenhet, ansvar för. Den sista och största gruppen är de frivilliga. Det kan vara personer som har flyttat till Sverige för att arbeta eller de som har kommit hit för att familjen bor här. Det kan också vara de som förut räknades som flyktingar men som har varit i Sverige i mer än två år och som numera klarar sig själva. Andra personer som räknas till de frivilliga kan vara de som kommer till Sverige under en kort tid för att studera vid andra utbildningar, för att arbeta eller praktisera eller som endast har ett kortare uppehållstillstånd (turistvisum). Den sista gruppen kallas frivilliga för att de själva väljer att gå här. För de två andra grupperna är sfi en del av en plan och deltar de inte i sfi får de inte ersättning för de timmarna.

Utbildningens upplägg

Utbildningen ska, med utgångspunkt från individens behov, kunna kombineras med förvärvsarbete eller andra aktiviteter, t.ex. arbetslivsorientering, validering, praktik eller annan utbild-

ning. Den måste därför utformas flexibelt när det gäller tid, plats, innehåll och arbetsformer så att det är möjligt för eleven att delta i undervisningen.

I Skara har vi kontinuerligt intag till utbildningen i svenska för invandrare, vilket innebär att man kan börja studera hos oss när som helst under läsåret. Dessutom kan man avsluta en kurs närsomhelst under läsåret vilket ofta innebär att våra elever byter grupp. På grund av att vi har kontinuerligt intag och elever som hela tiden byter grupp, förändras vår verksamhet ständigt. Eleverna har rätt att läsa 15 timmar varje vecka, fördelat på tre timmar/dag. Vi erbjuder förmiddags-, eftermiddags- och kvällsundervisning. Läser man på kvällskursen är det bara tre timmar/vecka vid ett tillfälle. För närvarande har vi tre grupper på förmiddagen, tre på eftermiddagen och tre på kvällen. I Skara kombinerar många sina sfi-studier med arbete, praktik eller andra studier. Och för dem är det viktigt att vi erbjuder en flexibel organisation som kan tillgodose deras behov. Eleverna läser antingen förmiddag, eftermiddag eller kväll. Utav dem finns det de som kommer alla tillfällena i veckan eller bara några. Detta medför att det för varje elev finns en egen variant av upplägget på sfi-utbildningen.

Nya elever på utbildningen i svenska för invandrare

Vid den första kontakten med utbildningen i svenska för invandrare i Skara bokas en tid för ett introduktionssamtal. Introduktionssamtalet består av två delar, dels en intervju av personen som vill börja läsa utbildningen då vi frågar om personuppgifter, studiebakgrund, yrkesarbete, nu-situation, hälsa, framtidsmål och planer, och dels en information om utbildningen. Med intervjudelen som grund bestämmer vi om eleven ska börja direkt i en grupp eller om eventuella svenskkunskaper behöver valideras.

En validering kan ske i samband med introduktionssamtalet eller vid ett annat tillfälle. Den kan pröva elevens förmåga att läsa, skriva, tala, samtala, lyssna och förstå svenska. Den kan också användas för att bedöma elever som redan studerar på utbildningen, för att eventuellt utröna varför en elev inte går framåt eller för att vi är osäkra på var en elev befinner sig på en kurs.

En ny elev på utbildningen i svenska för invandrare i Skara som är nybörjare hamnar automatiskt i en introduktionsgrupp. Där lär man sig grunderna i språket enligt den lokala kursplan arbetslaget har tagit fram. Målet är att man, efter att ha uppnått kraven i den här kursplanen (maximalt åtta veckor), går vidare till en annan grupp. En elev som är analfabet och inte har uppnått målen för kurs A hamnar automatiskt i grupp A, som den kallas här. De flesta av de övriga eleverna valideras antingen vid ett separat tillfälle eller i grupp.

Bedömning

Utgångspunkten för bedömningen ska vara elevens förmåga att använda det svenska språket på ett begripligt sätt i olika syften i vardags-, samhälls- och arbetsliv. Bedömningen ska omfatta elevens kunskaper i enlighet med mål och kunskapskrav för betygen Godkänt och Väl godkänt i det gamla systemet eller A, B, C, D eller E i det nya. Målen och kraven är formulerade utifrån fem aspekter: hörförståelse, läsförståelse, samtal och muntlig interaktion, muntlig produktion samt skriftlig färdighet. Kraven ska inte bedömas fristående från varandra utan läraren måste göra en helhetsbedömning av elevens språkliga förmåga och utgå från vad eleven faktiskt klarar av språkligt. Den språkliga korrektheten ska relateras till den innehålls- och språkliga komplexiteten.

Efter kurserna B, C och D följer ett obligatoriskt nationellt slutprov. För kurserna A-D gäller att betyg sätts efter avslutad kurs. Inom den del av utbildningen som gäller läs- och skrivinläring sätts inte betyg.

Som lärare på utbildningen i svenska för invandrare är det viktigt att hela tiden bedöma eleverna i klassrummet för att just kunna få en helhetsbedömning av den språkliga förmågan. För många av eleverna på utbildningen i svenska för invandrare är detta svårt att förstå, vilket hör ihop med att de har svårt att anamma den svenska synen på kunskap och det målrelaterade betygssystem vi använder oss av. För många som kommer från andra länder är kunskapssynen en helt annan, där prov är det sätt som man använder sig av för att bedöma eleverna. På utbildningen i svenska för invandrare är de nationella proven bara en liten del av bedömningen och i Skara får endast elever som bedöms vara i slutet på en kurs göra dessa prov.

Individuella studieplaner

Utbildningen i svenska för invandrare ska rikta sig till personer som har olika erfarenheter, livssituation, kunskaper och studiemål. Den ska planeras och utformas tillsammans med eleven och anpassas till elevens intressen, erfarenheter, allsidiga kunskaper och långsiktiga mål.

För att vi på utbildningen i svenska för invandrare i Skara ska kunna erbjuda det som beskrivs ovan ska alla elever på utbildningen ha en individuell studieplan. I den ingår elevens mål och hur de ska göra för att nå målen. Vi har individuella samtal med alla elever för att klargöra målen och staka ut vägen för att nå dit. Vid dessa samtal medverkar andra aktörer som vi samarbetar med kring eleverna, t.ex. Arbetsförmedlingen, Integrationsverksamheten, studie- och yrkesvägledare, coacher etc. Tolk används vid behov. Den individuella studieplanen följer eleven genom hela sfi-utbildningen.

Samarbete

För att utbildningen i svenska för invandrare ska fungera så bra som möjligt krävs det att man har ett arbetslag kring eleverna som

- samarbetar
- arbetar tätt
- är flexibla
- tänker nytt och vill utveckla
- ser möjligheter
- är hjälpsamma
- är delaktiga i hela verksamheten, och
- är engagerade.

Sfi-verksamheten i Skara fungerar mycket bra tack vare ett arbetslag som uppfyller kriterierna ovan. Arbetslaget består av lärare och en sfi-koordinator med administrativa uppgifter. Vi sitter i samma arbetsrum vilket är något som underlättar samarbetet och gör alla delaktiga.

Vi samarbetar också med andra aktörer, t.ex. studie- och yrkesvägledare och andra lärare både på Vuxenutbildningen och på gymnasiet. Utanför skolan finns Arbetsförmedlingen, Integrationsverksamheten, kommunens mottagnings- och bidragsenhet, olika jobbcoacher och

2013-04-17

kontaktpersoner till eleverna som vi också har ett nära samarbete med. Utbildningen i svenska för invandrare har även ett samarbete med COOP i Skara där elever får möjlighet att göra språkpraktik.

Undervisningsmateriel

Lärarna har stor frihet att, i samråd med eleverna, välja stoff och metoder, men i all språkundervisning utgör materiel om det samhälle och den kultur där det aktuella språket talas en källa till både språkkunskaper och kunskaper om landet ifråga. Inom utbildningen i svenska för invandrare ska det råda balans mellan språklärande och de kunskaper om och förståelse för samhället som utbildningen också ska ge. Utgångspunkter för utbildningen och lärandet är elevernas utbildningsbakgrund, språkkunskaper, yrkeserfarenheter samt deras intressen och behov.

I Skara använder vi oss av en stor variation av materiel för att öva de olika delarna inom sfi, läsförståelse, hörförståelse, skriftligt och muntligt. Vi har speciella läroböcker för sfi, vi använder oss av många digitala verktyg såsom datorer och smartboards, Vi gör studiebesök och har gästföreläsare. Vi läser skönlitteratur, tittar och lyssnar på tv, film och radio och läser tidningar. Det viktigaste är att vi har ett stort utbud av materiel för att kunna individualisera undervisningen samt vara så flexibla som möjligt.

Källa: Skolverket

Carolina Lagergren (sfi-lärare, Vuxenutbildningen Skara) 2013-04-17